

2024/1035

5.4.2024

PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2024/1035

z dne 23. februarja 2024

o osnutku posodobljenega celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta Latvije za obdobje 2021–2030

(Besedilo v latvijskem jeziku je edino verodostojno)

EVROPSKA KOMISIJA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ ter zlasti člena 9(2) in člena 14(6) Uredbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Latvija je svoj osnutek posodobljenega celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN), predložila 11. decembra 2023, v njem pa obsežni deli manjkajo. Ker je Latvija pozno predložila osnutek posodobljenega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, Evropska komisija tega priporočila ni mogla sprejeti šest mesecev pred rokom za predložitev končnih posodobljenih nacionalnih energetskega in podnebnega načrta, kot je določeno v členu 9(2) Uredbe (EU) 2018/1999.
- (2) Člen 3 Uredbe (EU) 2018/1999 (uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov) in Priloga I k navedeni uredbi določata elemente, ki jih je treba vključiti v posodobljene celovite nacionalne energetske in podnebne načrte (NEPN). Komisija je decembra 2022 sprejela smernice za države članice o postopku in obsegu priprave osnutka in končne različice posodobljenih NEPN ⁽²⁾. V smernicah so navedene dobre prakse in opisane posledice nedavnih političnih, pravnih in geopolitičnih sprememb na področju energetskega in podnebnega politik.
- (3) Komisija je v zvezi z načrtom REPowerEU ⁽³⁾ in v okviru ciklov evropskega semestra za leti 2022 in 2023 močno poudarila potrebe držav članic po reformah in naložbah v zvezi z energijo in podnebjem, da bi s pospešitvijo zelenega in pravičnega prehoda okrepile energetske varnost in cenovno dostopnost. To je upoštevano v poročilih za Latvijo za leti 2022 in 2023 ⁽⁴⁾ ter priporočilih Sveta za Latvijo ⁽⁵⁾. Države članice bi morale v svojih končnih posodobljenih celovitih NEPN upoštevati najnovejša specifična priporočila za državo.
- (4) Priporočila Komisije glede doseganja nacionalnih ciljev na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj ⁽⁶⁾ temeljijo na verjetnosti, da bodo države članice dosegle cilje za leto 2030, ob upoštevanju pravil za uporabo prilagodljivosti na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

⁽¹⁾ UL L 328, 21.12.2018, str. 1.

⁽²⁾ UL C 495, 29.12.2022, str. 24.

⁽³⁾ COM(2022) 230 final.

⁽⁴⁾ SWD(2022) 619 final, SWD(2023) 614 final.

⁽⁵⁾ COM(2022) 619 final, priporočilo za priporočilo Sveta: COM(2023) 614 final, priporočilo za priporočilo Sveta.

⁽⁶⁾ Uredba (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 (UL L 156, 19.6.2018, str. 26), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2023/857 z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/842 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma in Uredbe (EU) 2018/1999 (UL L 111, 26.4.2023, str. 1).

- (5) Cilj priporočil Komisije o zajemanju, uporabi in shranjevanju ogljika je ustvariti pregled nad nameravano uvedbo teh tehnologij na nacionalni ravni, vključno s podatki o letnih količinah CO₂, ki naj bi bil zajet do leta 2030, razčlenjenih po viru CO₂, ki izvira iz naprav, za katere velja Direktiva 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta (⁷), ali drugih virov, kot so biogeni viri ali neposredni zajem iz zraka, o načrtovani infrastrukturi za prenos CO₂ in o možnih notranjih zmogljivostih za shranjevanje CO₂ ter vbrizganih količinah CO₂, ki naj bi bile na voljo leta 2030.
- (6) V priporočilih Komisije glede uspešnosti na podlagi uredbe o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (uredba o LULUCF) (⁸) je obravnavano izpolnjevanje obveznosti „nepresežka“ v obdobju 2021–2025 (obdobje 1) s strani države članice in doseganje njenega nacionalnega cilja za obdobje 2026–2030 (obdobje 2), pri čemer se upoštevajo pravila o uporabi prilagodljivosti iz navedene uredbe. V priporočilih Komisije je upoštevano tudi, da se bo kakršen koli presežek emisij v obdobju 1 na podlagi uredbe o LULUCF avtomatično prenesel v uredbo o porazdelitvi prizadevanj.
- (7) Da bi prilagajanje podnebnim spremembam lahko ustrezno podpiralo doseganje ciljev na področju energije in blažitve podnebnih sprememb, je nujno ugotoviti možna tveganja glede podnebnih sprememb ter analizirati podnebne ranljivosti in tveganja, ki bi lahko prizadeli območja, populacije in sektorje. V priporočilih Komisije glede prilagajanja je upoštevano, v kolikšnem obsegu je Latvija v svoj posodobljeni NEPN vključila cilje prilagajanja podnebnim spremembam, ki upoštevajo podnebna tveganja, ki bi lahko Latviji preprečila doseganje ciljev in ciljnih vrednosti energetske unije. Brez načrtovanja in izvedbe posebnih politik in ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam je ogroženo doseganje ciljev razsežnosti energetske unije.
- (8) Priporočila Komisije o ambicijah Latvije glede energije iz obnovljivih virov temeljijo na formuli iz Priloge II k Uredbi (EU) 2018/1999. Formula temelji na objektivnih merilih ter na glavnih politikah in ukrepih, ki manjkajo v osnutku posodobljenega NEPN Latvije, da bi lahko Latvija pravočasno in stroškovno učinkovito dosegla svoj nacionalni prispevek k zavezujočemu cilju EU glede energije iz obnovljivih virov v višini vsaj 42,5 % leta 2030 ter k skupnemu prizadevanju, da bi ga zvišali na 45 % v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta (⁹) o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2023/2413 Evropskega parlamenta in Sveta (¹⁰). Priporočila Komisije temeljijo tudi na prispevku Latvije k posebnim ciljem iz členov 15a, 22a, 23, 24 in 25 navedene direktive ter z njimi povezanim politikam in ukrepom za njen hiter prenos in izvajanje. V priporočilih se odraža pomembnost razvoja celovitega dolgoročnega načrtovanja za uvedbo energije iz obnovljivih virov, zlasti vetrne energije, da bi izboljšali prepoznavnost evropske proizvodnje in upravljavcev omrežja v skladu z evropskim svežnjem o vetrni energiji (¹¹).

(⁷) Direktiva 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 2003 o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Skupnosti in o spremembi Direktive Sveta 96/61/ES (UL L 275, 25.10.2003, str. 32).

(⁸) Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odzvemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU (UL L 156, 19.6.2018, str. 1), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2023/839 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/841 glede področja uporabe, poenostavitve pravil o poročanju in skladnosti ter določitve ciljev držav članic za leto 2030, in Uredbe (EU) 2018/1999 glede izboljšanja spremljanja, poročanja, spremljanja napredka in pregleda (UL L 107, 21.4.2023, str. 1).

(⁹) Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L 328, 21.12.2018, str. 82).

(¹⁰) Direktiva (EU) 2023/2413 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. oktobra 2023 o spremembi Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 in Direktive 98/70/ES glede spodbujanja energije iz obnovljivih virov ter razveljavitvi Direktive Sveta (EU) 2015/652 (UL L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>).

(¹¹) Sporočilo o evropskem akcijskem načrtu za vetrno energijo, (COM(2023) 669 final z dne 24. oktobra 2023) in sporočilo o uresničevanju ambicij EU za energijo iz obnovljivih virov na morju (COM(2023) 668 final).

- (9) Priporočila Komisije glede nacionalnega prispevka k energijski učinkovitosti temeljijo na členu 4 Direktive (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹²⁾ o energetski učinkovitosti, formuli iz Priloge I k navedeni direktivi ter s tem povezanih politikah in ukrepih za njeno izvajanje.
- (10) Priporočila Komisije se še posebej osredotočajo na ciljne vrednosti, cilje, prispevke ter z njimi povezane politike in ukrepe za izvajanje načrta REPowerEU, da bi hitro odpravili odvisnost od ruskih fosilnih goriv. V njih so upoštevane izkušnje iz izvajanja svežnja Varčujmo s plinom za varno zimo ⁽¹³⁾. Odražajo tudi nujno potrebo po povečanju odpornosti energetskega sistema glede na obveznosti iz Uredbe (EU) 2019/941 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁴⁾ o pripravljenosti na tveganja v sektorju električne energije in Uredbe (EU) 2017/1938 Evropskega parlamenta in Sveta o zanesljivosti oskrbe s plinom ⁽¹⁵⁾ ter v skladu s priporočilom Komisije o shranjevanju energije ⁽¹⁶⁾.
- (11) V priporočilih Komisije je upoštevana potreba po pospešenem vključevanju notranjega trga energije za večjo prožnost ter boljši položaj in zaščito odjemalcev. V priporočilu Komisije je poudarjena tudi pomembnost ocenitve števila energetskega revnih gospodinjstev v skladu s členom 3 Uredbe (EU) 2018/1999 in Priporočilom Komisije (EU) 2023/2407 ⁽¹⁷⁾.
- (12) V priporočilih Komisije se odraža pomembnost zadostnih naložb v raziskave in inovacije na področju čiste energije, da bi spodbudili njihove razvojne in proizvodne zmogljivosti. Sem spadata tudi sprejetje posebnih politik in ukrepov za energijsko intenzivne panoge in druga podjetja ter potreba po strokovnem izpopolnjevanju delovne sile za neto ničelno industrijo, da bi v EU utrdili močno, konkurenčno in čisto gospodarstvo.
- (13) Priporočila Komisije temeljijo na zavezah v okviru Pariškega sporazuma za postopno opuščanje uporabe fosilnih goriv in na pomembnosti postopne odprave subvencij za fosilna goriva.
- (14) Priporočilo Komisije o potrebah po naložbah izhaja iz njene ocene glede tega, ali osnutek posodobljenega načrta vsebuje: (i) splošen pregled potreb po naložbah, da bi dosegli cilje, ciljne vrednosti in prispevke za vse razsežnosti energetske unije, (ii) navedbo virov financiranja, ločeno po zasebnih in javnih virih, in (iii) opis naložb v skladu z načrtom Latvije za okrevanje in odpornost, območnimi načrti Latvije za pravični prehod in specifičnimi priporočili za državo za obdobje 2022–2023 v okviru evropskega semestra, vključno s trdno makroekonomsko oceno načrtovanih politik in ukrepov. NEPN bi moral zagotavljati preglednost in predvidljivost nacionalnih politik in ukrepov ter tako podpirati zanesljivost naložb.
- (15) V priporočilih Komisije se odraža bistvena pomembnost širokega regionalnega posvetovanja ter zgodnjega in vključujočega posvetovanja o načrtu, vključno z omogočanjem učinkovite udeležbe javnosti z zadostnimi informacijami in v dovolj dolgem roku v skladu z Aarhuško konvencijo ⁽¹⁸⁾.

⁽¹²⁾ Direktiva (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2023 o energetski učinkovitosti in spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (UL L 231, 20.9.2023, str. 1).

⁽¹³⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Varčujmo s plinom za varno zimo“ (COM(2022) 360 final).

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) 2019/941 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o pripravljenosti na tveganja v sektorju električne energije in razveljavitvi Direktive 2005/89/ES (UL L 158, 14.6.2019, str. 1).

⁽¹⁵⁾ Uredba (EU) 2017/1938 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2017 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom in o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 994/2010 (UL L 280, 28.10.2017, str. 1).

⁽¹⁶⁾ Priporočilo Komisije z dne 14. marca 2023 o shranjevanju energije – temelj razogljčenega in varnega energetskega sistema EU (UL C 103, 20.3.2023, str. 1).

⁽¹⁷⁾ Priporočilo Komisije (EU) 2023/2407 z dne 20. oktobra 2023 o energijski revščini (UL L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj>).

⁽¹⁸⁾ Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah z dne 25. junija 1998 (Aarhuška konvencija).

- (16) V priporočilih Komisije o pravičnem prehodu se odraža ocena glede tega, ali so v načrtu Latvije dovolj poglobljeno navedeni pomembni socialni učinki podnebne in energetskega prehoda ter učinki teh dveh prehodov na zaposlovanje in spretnosti ter ali so v njem ustrezno opisane primerne spremljevalne politike in ukrepi za spodbujanje pravičnega prehoda, ki prispevajo h krepitvi človekovih pravic in enakosti spolov.
- (17) Priporočila Komisije Latviji temeljijo na oceni njenega osnutka posodobljenega NEPN ⁽¹⁹⁾, ki je objavljen skupaj s tem priporočilom.
- (18) Latvija naj ta priporočila ustrezno upošteva pri pripravi svojega končnega posodobljenega celovitega NEPN, ki ga je treba oddati do 30. junija 2024.

PRIPOROČA, DA LATVIJA UKREPA TAKO, DA:

1. zagotovi projekcije za prikaz, kako bo z obstoječimi in načrtovanimi politikami in ukrepi dosežen nacionalni cilj glede toplogrednih plinov v višini -17% do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 2005 na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj; po potrebi določi dodatne politike in ukrepe, tudi za metan, N_2O in F-pline iz industrijskih procesov in uporabe proizvodov, kmetijstva in ravnanja z odpadki, ali navede, kako se bodo prilagodljivosti, ki so na voljo v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj, uporabile za zagotovitev skladnosti; dopolni informacije o politikah in ukrepih ter jasno navede njihov obseg, roke in po možnosti pričakovani učinek glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, tudi za ukrepe v programih financiranja EU, kot je skupna kmetijska politika;
2. navede količino emisij CO_2 , ki bi jih bilo mogoče letno zajeti do leta 2030, vključno z virom; navede podrobne podatke o prevozu zajetega CO_2 ; navede skupno zmogljivost shranjevanja CO_2 in vbrizgane količine, ki bodo na voljo do leta 2030;
3. opiše konkretno pot za doseg nacionalnega cilja za LULUCF, kot je opredeljen v Uredbi (EU) 2018/841; vključi dodatne ukrepe v sektorju LULUCF, zlasti za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na degradiranih/neupravljanih gozdnih zemljiščih ter obnovo in izkoriščanje šotič, ter količinsko opredeli njihove pričakovane učinke za zagotovitev, da so odvzemi toplogrednih plinov v tem sektorju dejansko usklajeni s pravilom o „nepresežku“ za leto 2025, ciljem EU glede neto odvzemov za leto 2030 v višini -310 Mt ekvivalenta CO_2 in ciljem glede odvzema za državo v višini -639 kt ekvivalenta CO_2 , opredeljenim v Uredbi (EU) 2018/841; zagotovi jasne informacije o tem, kako se javna sredstva (tako sredstva Unije, vključno s skupno kmetijsko politiko, kot tudi državna pomoč) in zasebno financiranje prek shem za sekvestracijo ogljika v kmetijske površine dosledno in učinkovito uporabljajo za doseg nacionalnega cilja glede neto odvzema; zagotovi informacije o stanju in napredku, ki ga je treba doseči pri zagotavljanju izboljšav na ravni višjega reda/geografsko eksplicitnih naborov podatkov za spremljanje, poročanje in preverjanje v skladu z delom 3 Priloge V k Uredbi (EU) 2018/1999;
4. zagotovi dodatno analizo pomembnih podnebnih ranljivosti in tveganj glede doseganja nacionalnih ciljev, ciljnih vrednosti in prispevkov ter politik in ukrepov v različnih razsežnostih energetske unije; bolje pojasni in, če je mogoče, količinsko opredeli povezavo s posebnimi cilji in politikami energetske unije, ki naj bi jih podpirali politike in ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam; dovolj podrobno določi dodatne politike in ukrepe prilagajanja podnebnim spremembam za podporo doseganju nacionalnih ciljev, ciljnih vrednosti in prispevkov v okviru energetske unije, vključno z ukrepi za ohranitev proizvodnih zmogljivosti električne energije in prihrankov energije v stanovanjskih stavbah;
5. znatno poveča ambicijo na vsaj 61-odstotni delež obnovljivih virov energije kot prispevek k zavezujočemu cilju Unije glede energije iz obnovljivih virov za leto 2030, določenemu v členu 3(1) Direktive (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena, v skladu s formulo iz Priloge II k Uredbi (EU) 2018/1999; vključi okvirni začrtani potek, ki dosega referenčno vrednost za leti 2025 in 2027 iz člena 4(a)(2) Uredbe (EU) 2018/1999;

⁽¹⁹⁾ SWD(2024) 43 final.

6. navede ocenjene krivulje in dolgoročni načrt uvajanja tehnologij obnovljivih virov energije v naslednjih 10 letih (z obeti do leta 2040); vključi okvirni cilj za inovativne tehnologije obnovljivih virov energije do leta 2030 v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena; vključi konkretne cilje, ki bodo prispevali k zavezujočemu podcilju za obnovljiva goriva nebiološkega izvora v industriji do leta 2030 v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena; vključi okvirni cilj na področju daljinskega ogrevanja in hlajenja za obdobje 2021–2030;
7. vključi podrobne in količinsko opredeljene politike in ukrepe, tako da bo mogoče pravočasno in stroškovno učinkovito doseči nacionalni prispevek Latvije k zavezujočemu cilju Unije glede 42,5-odstotnega deleža energije iz obnovljivih virov v letu 2030, ob skupnem prizadevanju, da bi se ta delež poveča na 45 %; opiše zlasti, kako namerava pospešiti izdajanje dovoljenj, in podrobno navede tehnologije obnovljivih virov energije, za katere namerava določiti „območja za pospešeno uvajanje obnovljivih virov energije“ s hitrejšimi in enostavnejšimi postopki; opiše, kako namerava pospešiti uvajanje obnovljivih virov energije z uvedbo pogodb o nakupu električne energije iz obnovljivih virov ali ukrepov z uporabo potrdil o izvoru; zagotovi dodatne informacije o tem, kako namerava pospešiti uvajanje obnovljivih virov energije in postopno opuščanje fosilnih goriv v sektorju ogrevanja in hlajenja ter na področju daljinskega ogrevanja in hlajenja v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena; vključi nadaljnje podrobne ukrepe za zagotovitev omogočitenega okvira za večje povezovanje med elektroenergetskimi omrežji ter omrežji za ogrevanje in hlajenje; nadalje opiše, kako bo zajeta zasnova obveznosti za dobavitelje goriva v prometnem sektorju, ter vključi primerljive ukrepe za spodbujanje uporabe vodika v industriji in pripravo EU na trgovino z obnovljivim vodikom;
8. posreduje začrtane poteke oskrbe z biomaso po surovinah in poreklu, ki bi razlikovali med domačo proizvodnjo in uvozom; vključi oceno domače oskrbe z gozdno biomaso za proizvodnjo energije v obdobju 2021–2030 v skladu z okrepljenimi merili za trajnostnost iz Direktive (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena; vključi oceno združljivosti predvidene uporabe gozdne biomase za proizvodnjo energije z obveznostmi Latvije na podlagi revidirane uredbe o LULUCF, zlasti za obdobje 2026–2030, skupaj z nacionalnimi ukrepi in politikami za zagotovitev take združljivosti; vključi nadaljnje ukrepe za spodbujanje trajnostne proizvodnje biometana glede na potencial Latvije za trajnostni bioplín/biometán in njegovo proizvodnjo, profil porabe zemeljskega plina ter obstoječo infrastrukturo, uporabo digestata in aplikacije za biogeni CO₂;
9. kolikor je mogoče, navede pričakovano časovnico za faze postopka sprejemanja zakonodajnih in nezakonodajnih politik in ukrepov za prenos in izvajanje določb Direktive (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena, zlasti za ukrepe iz prejšnjih točk;
10. vključi nacionalni prispevek glede energijske učinkovitosti pri porabi končne energije k zavezujočemu cilju EU glede porabe končne energije za leto 2030 v skladu s členom 4 Direktive (EU) 2023/1791 in Prilogo I k navedeni direktivi, ali prispevek, ki bo enak popravljenemu okvirnemu nacionalnemu prispevku, ki ga bo Komisija posredovala vsaki državi članici do 1. marca 2024 na podlagi člena 4(5) navedene direktive; vključi nacionalni prispevek glede energijske učinkovitosti pri porabi primarne energije k okvirnemu cilju Unije glede porabe primarne energije v skladu s členom 4 Direktive (EU) 2023/1791 in Prilogo I k navedeni direktivi;
11. predstavi celotne politike in ukrepe za doseganje nacionalnih prispevkov glede energijske učinkovitosti, zlasti glede tega, kako bo Latvija izvajala načelo „energijška učinkovitost na prvem mestu“; dodatno količinsko določi pričakovane prihranke energije zaradi načrtovanih ukrepov za doseganje ciljev energijske učinkovitosti za leto 2030; določi ukrepe za prihranke energije, s katerimi bo zagotovljeno, da bo Latvija do leta 2030 dosegla zadostne skupne prihranke energije pri končni porabi, in ukrepe za spodbujanje energetskih pregledov in sistemov upravljanja z energijo; opredeli zanesljive programe in sheme podpore za financiranje energijske učinkovitosti, ki bodo lahko pritegnili zasebne naložbe in dodatno sofinanciranje; zagotovi informacije o vlogi nacionalnega sklada za energetska učinkovitost, kot je opredeljen v členu 30 Direktive (EU) 2023/1791, pri zagotavljanju nacionalnih prispevkov za energijsko učinkovitost k ciljem EU, vključno z uporabo finančnih instrumentov v okviru sklada;

12. vključi posodobljene ambicije za zagotovitev visoko energijsko učinkovitega in razogljčenega nacionalnega stavbnega fonda ter preoblikovanje obstoječih stavb v brezemisijske stavbe do leta 2050, vključno z vmesnimi mejniki za leti 2030 in 2040, ter primerjavo z najnovejšo dolgoročno strategijo prenove; podpre cilje za razogljčenje stavb z zagotovitvijo dodatnih informacij o politikah in ukrepih, vključno z njihovimi stroški in pričakovanim učinkom na prihranke energije, za izvajanje skladne dolgoročne strategije prenove;
13. podrobneje pojasni načrtovane ukrepe glede tega, kako bo Latvija še naprej diverzificirala svojo oskrbo s plinom in za nadaljnje spodbujanje zmanjševanja povpraševanja po plinu do leta 2030; okrepi odpornost energetskega sistema, zlasti z določitvijo cilja za uvedbo shranjevanja energije ter pripravo politik in ukrepov za vključitev zahtev prilagajanja podnebnim spremembam v energetske sistem; oceni ustreznost latvijske naftne infrastrukture (rafinerija, zaloge nafte, pristanišča, naftovodi) ob pričakovanem upadu povpraševanja po nafti in premiku v smeri bolj nizkoogljičnih alternativ;
14. navede jasne cilje in ciljne vrednosti za prilagajanje odjema za večjo prožnost energetskega sistema glede na oceno potreb po prožnosti in opiše, kako bo omogočila lažje povezovanje energetskega sistema v okviru člena 20a Direktive (EU) 2018/2001, kakor je bila spremenjena; opredeli v prihodnost usmerjene cilje in ciljne vrednosti v zvezi s povezovanjem trgov, zlasti glede ukrepov za razvoj konkurenčnih veleprodajnih trgov in postopno opustitev ukrepov, ki ovirajo tržne signale; oblikuje konkurenčnejše maloprodajne trge energije in okrepi vlogo odjemalcev na maloprodajnem trgu;
15. nadalje razvije pristop k odpravljanju energetske revščine z vključitvijo ocene položaja trenutno prizadetih gospodinjstev in navedbo specifičnega merljivega cilja za zmanjšanje, kot se zahteva z Uredbo (EU) 2018/1999 in ob upoštevanju Priporočila (EU) 2023/2407; zagotovi dodatne podrobnosti o obstoječih in morebitnih ukrepih za odpravo energetske revščine ter o namenskih finančnih sredstvih z vidika socialne politike (cenovna dostopnost) in strukturnih energetske ukrepov; pojasni predvideno uporabo ukrepov za energijsko učinkovitost v okviru sheme obveznosti energijske učinkovitosti za zmanjšanje energetske revščine, kot se zahteva z Uredbo (EU) 2018/1999;
16. vključi nacionalne cilje na področju raziskav, inovacij in konkurenčnosti za uvajanje čistih tehnologij ter začrta pot za obdobji do let 2030 in 2050, da bi podprla razogljčenje industrije in spodbudila prehod podjetij na neto ničelno in krožno gospodarstvo; predlaga politike in ukrepe za spodbujanje razvoja neto ničelnih projektov, tudi tistih, ki so pomembni za energetsko intenzivno industrijo; opiše predvidljiv in poenostavljen regulativni okvir za postopke izdaje dovoljenj ter način poenostavitve dostopa do nacionalnega financiranja, kjer je potrebno; navede podrobne politike in ukrepe za digitalizacijo energetskega sistema, razvoj spretnosti, povezanih s čisto energijo, in omogočanje odprte trgovine za odporne in trajnostne dobavne verige ključnih neto ničelnih komponent in opreme;
17. navede reforme in ukrepe za pritegnitev zasebnih naložb, ki so potrebne za doseg energetske in podnebne ciljeve; izboljša in razširi analizo potreb po naložbah, da se vključi celovit in usklajen pregled potreb po javnih in zasebnih naložbah, in sicer združeno in po sektorjih; dopolni pristop „od zgoraj navzdol“ za celotno gospodarstvo z oceno posameznih projektov po načelu „od spodaj navzgor“; vključi razčlenitev skupnih potreb po naložbah z dodatnimi informacijami o nacionalnih in regionalnih virih financiranja, virih financiranja Unije in zasebnih virih financiranja, ki bi jih bilo treba pritegniti; doda kratek opis vrste shem finančne podpore, izbranih za izvajanje politik in ukrepov, ki se financirajo iz javnega proračuna, in uporabe instrumentov mešanega financiranja, pri katerih se uporabljajo nepovratna sredstva, posojila, tehnična pomoč in javne garancije, vključno z vlogo nacionalnih spodbujevalnih bank v zadevnih shemah in/ali načini pritegnitve zasebnega financiranja; kot vir financiranja upošteva stroškovno učinkovito ustvarjanje prenosov na druge države članice v skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj; poda zanesljivo oceno makroekonomskega vpliva načrtovanih politik in ukrepov;

18. opiše, kako so politike in ukrepi iz posodobljenega načrta usklajeni z nacionalnim načrtom Latvije za okrevanje in odpornost;
19. podrobno pojasni, kako namerava Latvija postopno opustiti uporabo šote za energijo, in sicer s pojasnitvijo s tem povezanih zavez in ukrepov; podrobno pojasni, kako in do kdaj namerava Latvija postopno ukiniti subvencije za fosilna goriva;
20. poda analitično podlago, vključno s projekcijami v okviru načrtovanih politik in ukrepov, glede razvoja energetskega sistema do leta 2040;
21. navede podrobne podatke o socialnih posledicah podnebne in energetskega prehoda, njunih posledicah za zaposlovanje ter znanja in spretnosti ali kakršnih koli drugih distribucijskih učinkih ter o njunih posledicah za načrtovane cilje, politike in ukrepe za podporo pravičnemu prehodu; navede obliko podpore, učinek pobud, ciljne skupine in namenska sredstva, pri čemer naj upošteva priporočilo Sveta o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost ⁽²⁰⁾; zagotovi uskladitev zavez iz območnega načrta za pravični prehod in končnega posodobljenega NEPN; kolikor je mogoče, vključi več elementov, ki bi zagotovili ustrezno analitično podlago za pripravo prihodnjega socialnega načrta za podnebje v skladu z Uredbo (EU) 2023/955 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²¹⁾, vključno z navedbami o tem, kako naj bi ocenjevali izzive in socialne učinke sistema trgovanja z emisijami iz zgorevanja goriv v stavbah, cestnem prometu in dodatnih sektorjih na najranljivejše osebe, ter omogočili opredelitev potencialnih upravičencev in ustreznega okvira politike; pojasni, kako bo okvir politike, opredeljen v NEPN, prispeval k pripravi latvijskega socialnega načrta za podnebje in kako bo zagotovljena usklajenost med obema načrtoma;
22. zagotovi jasen in natančen pregled nad tem, kako bo postopek posvetovanja omogočil sodelovanje vseh ustreznih organov, državljanov in deležnikov, vključno s socialnimi partnerji, pri pripravi osnutka in končnega posodobljenega načrta, vključno z informacijami o časovnem okviru in trajanju različnih posvetovanj; poda podroben povzetek stališč, ki so jih izrazili različni akterji, in povzetek o tem, kako so bila stališča, izražena med posvetovanji, vključena v načrt.
23. razširi regionalno sodelovanje s sosednjimi državami članicami na območju Baltskega morja ter znotraj skupine na visoki ravni za načrt medsebojnega povezovanja na baltskem energetske trgu, tudi na področju obnovljivih virov energije, energijske učinkovitosti in notranjega trga, ob upoštevanju skupnih izzivov in skupnih ciljev; opiše, kako namerava Latvija do leta 2025 vzpostaviti okvir za sodelovanje z drugimi državami članicami v skladu s členom 9 Direktive (EU) 2023/2413;

V Bruslju, 23. februarja 2024

Za Komisijo
Kadri SIMSON
članica Komisije

⁽²⁰⁾ Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost (UL C 243, 27.6.2022, str. 35).
⁽²¹⁾ Uredba (EU) 2023/955 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o vzpostavitvi Socialnega sklada za podnebje in spremembi Uredbe (EU) 2021/1060 (UL L 130, 16.5.2023, str. 1).